КОВАЛЕНКО Наталія Дмитрівна
(*Кам'янець-Подільський*, *Україна*)

Формування діалектної текстотеки: проблема інформаційної достатності

Емпірична база української діалектології, сучасні ґрунтовні дослідження утвердили особливий статус текстів зв'язного говіркового мовлення як багатовимірного, комплексного, самодостатнього джерела з невичерпною інформативністю для багатьох суміжних наук. Автентичні спонтанні тексти діалектного мовлення мають усі специфічні риси, властиві усній формі висловлення.

Матеріали до словників та атласів українських говірок, монографій, інших наукових праць добиралися, як правило, за програмами-питальниками, але специфіка мовного простору інакше, багатогранніше може виявлятися на підставі текстів, що містять як нефіксовані раніше мовні одиниці, явища, синтаксичні моделі, відбивають їх реалізацію в контекстуальних ситуаціях, різну актуалізацію смислового та емотивного плану вираження. За питальниками – пригадування, націленість інформанта на опорне слово, пошук, добір "грамотних" слів, а у тексті – їх природнє вживання в "неповторюваному акті мовотворення", адже носій говірки намагається чіткіше й повніше передати співрозмовнику зміст своєї розповіді, найтонші емоції та стани, дошукуючи слова, влучні фразеологічні одиниці, одночасно озвучуючи відомі (поширені), актуальні для мікросоціуму мовні засоби. П.Ю. Гриценко зауважує: "Зверненням до діалектних текстів як джерела лінгвальних свідчень ми змінюємо не лише базу даних діалектології, а з нею – й репертуар спостережуваних явищ, ми відчутно міняємо перспективу бачення й оцінки діалектних, ширше – мовних явищ" [2, 15].

На прикладі опублікованих текстів говорів південно-західного наріччя та суміжних говірок з'ясуємо інформативні можливості цього виду джерела діалектології. Сучасне південно-західне наріччя в текстах презентовано за територіями так: волинсько-поліські (Г.Л. Аркушин), закарпатські (О.Ф. Миголинець, О.Д. Пискач), буковинські (Н.О. Руснак, Н.В. Гуйва-

нюк, В.Є. Бузинська), східноподільські (Г.Г. Березовська, І.І. Кривошея, Т.М. Тищенко). Н.М. Глібчук у двох книгах упорядкувала зразки живого діалектного мовлення з надсянських, наддністрянських, бойківських і лемківських говірок [ГПЗН; УГПЗН]. Додатки у виглядів текстів до опису однієї говірки подав М.П. Лесюк у праці "Мовний світ сучасного галицького села (Ковалівка Коломийського району)" [3], тому є можливість відчути реальність та індивідуальність окремої говірки. Цінними для діалектологів, фольклористів та етнографів є транскрибовані тексти різної тематики, що періодично публікуються на сторінках "Діалектологічних студій" Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (Львів, 2003–2012 рр.). Існує низка текстів з чітко окресленою тематикою, поданих як додаток до дисертацій, які поки що так і залишаються в рукописах.

Упродовж останніх років емпірична база діалектології поповнилася й окремими збірками текстів, що мають тематичне обмеження: "Скарби гуцульського говору: Росішка (вівчарство у текстах)" М.А. Грицака [СГГ], "Палає пам'яті свіча. Вогонь – не згас": Хрестоматія діалектних текстів очевидців Голодоморів" І.В. Гороф'янюк [ХГ], "Східноподільський родильний обряд: лексикографічний і текстовий описи" Т.М. Тищенко [5].

Серед інформаційно важливих діалектологічних джерел для діахронічних досліджень говірок тексти мають найвищу інформативність, якщо йдеться про вичерпний опис за всіма мовними рівнями. Подільський говір у транскрибованих текстах зв'язного мовлення представив А.А. Москаленко у 1965 р. (подільські говірки Одещини) [4]. Найповніше подано зразки говірок з усіх областей Поділля у виданні 1977 р. "Говори української мови" [ГУМ], що дає можливість визначити модифікації мовлення та ознаки поширення порівняно зі зразками кінця ХХ – початку ХХІ ст. [1; ЗП; ХГ].

На матеріалі діалектних текстів, графічно реалізованих через точну транскрипцію, найперше спостерігаємо значну фонетичну варіативність, явища часткової чи повної редукції звучності тощо. Об'єктивність досліджень фактів сполучуваності слів, граматичних особливостей говірок, структурних відношень між елементами теж залежить від фотографічного рівня подання значних за обсягом текстів широкої тематики.

Зауважимо, що в описових працях зневиразненою є важлива інформація про те, які лексеми, фразеологізми інформанти сприймають як природні, традиційні для їх мовного оточення. Окремі мовці розрізняють особливості своєї говірки і наголошують на цьому в момент спілкування: *по рас је ˈдереᵘво јаˈлове, је смереᵘˈкове*, ***ми ˈкажеᵘме***, *бо је ǐ јаˈлиц'а і смеᵘˈрека* [УГР, 162]; *ˈперше ˈзупу з ˈр'іпи, ˈр'іпл'анку, јак* ***у нас си пô-ˈнашему гоˈворит***, *так јак кˈлademo, ˈтешеᵘмо ˈр'іпу, клаˈдемо ў ˈводу у гориˈч'ок* [УГР, 175]; *а јакˈшо ˈс'ійут у нас і голиниˈну,* ***јак гôˈворимо ми пô-ˈнашему***, *то ˈс'ійут так: ˈжито, пшеˈниц'у* [УГР, 218]; *котˈра йак / котˈра буˈла ў ˈвел'он'і і суˈкин'ц'і / а котˈра буˈла ў с'п'ідˈниц'е і виˈшиван'ій соˈроц':і і ў в'інˈку / то йак хто хт'іў //* ***ў нас каˈзали*** *коˈлис' / шо то см'іˈт'е / то ўс'о с'м'іˈт'е* (с. Ставки Заліщицького р-ну Тернопільської обл.); *оˈтож так леᵘˈген'ко переᵘгово˙риўши з ˈмамойу на сˈл'ідуйуч'і зˈдибан'і / йак гоˈворут ў нас / із сˈвойім хˈлопцем* (с. Жизномир Бучацького р-ну Тернопільської обл.); *зᵉ ˈсира роˈбили таˈку веᵘˈлику /* ***ў нас назиˈвали*** *йіˈйі пˈлесканка* (с. Завалля Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.); *накиˈдали туˈди цибуˈлин'а / шолуˈхи цибуˈлин'а / і коˈли воˈно закиˈп'іли / тоˈди киˈдаи туˈди ˈйайц'і і воˈни буˈли таˈкого чирˈвоно коˈричнивого ˈкол'ору / о // то буˈли таˈк'і галунˈки* ***ми каˈзали*** (с. Завалля Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.).

Інтуїтивне розуміння того, що окремі номінації можуть бути незрозумілі слухачеві, спонукає носія говірки усвідомлювати їх як давні, а не місцеві: *ну і ўже пиз'ˈн'ішину т'і ˈйагоʸди чиᵉˈрвон'і /* ***ми назиˈвайим*** *поˈз'омк'і так* ***постаˈрому*** [ГУМ, 215]; *йак то* ***постаˈрому ше ˈкажут*** */ в'ід:аˈлас'а* [ГУМ, 240]; *ˈтак оˈто* ***коˈлис' каˈзали*** *кам'інˈц'і д'істаˈвати то / то каˈзати ˈпукати ˈвишн'і // о і достаˈвали т'і кам'інˈц'і іваˈрили ваˈрен'а без кам'інˈц'іў* (смт Теофіполь Хмельницької обл.).

Цікавою для дослідження залишається проблема опису механізмів сприймання та кодифікування номінацій літературної норми (загальнозрозумілого?, "грамотного"?) і традиційних, зрозумілих односельцям: *укˈл'ейка / верхопˈлавка чи йак воˈна там* ***поʸкˈнижному*** *// плотˈва / пˈлитка* ***у нас ˈкажут'*** */ воˈна* ***поʸкˈнижному*** *плотˈва* [ГВП, 323].

Особливо цінним є те, що на основі текстів-спогадів різної тематики, відтворених звичаїв та обрядів, фольклорних

знань розкривається не тільки рівень мовної компетенції діалектоносія, а й додаткова важлива інформація про розуміння часової реальності буття, що реалізуються через мовні засоби. Для антропології, семіотики та мовознавства (і суміжних наук) важливим є дослідження цієї проблеми, пов'язаної з системою інтуїтивних уявлень про часову протяжність. На матеріалі зв'язних текстів можливо вибудувати шкалу протяжності подій у часі від найдавнішого до теперішнього. Це можна продемонструвати на текстових матеріалах із Закарпаття, наприклад: 1) *даўным даўну́ / ў не^{и} па́мйатных часах / жиў ґазда́ Свири́д* [УЗГ, 131]; 2) *было тôто́ ду́же даўно / ўже ма́ло хто ў сил'і́ ĭ памн'атайе // ба́пка казала / шчо была ў сил'і́ одна́ ду́же фа́ĭна і тр'і́мна молоди́ца* [УЗГ, 139]; 3) *даўно́ ўто было / д'іти́но мо́йа / кôли́ шчиᴗм была мала́ та пôпўт стўлᴗим б'і́гала* [УЗГ, 85]; 4) *было ўто ни типи́р / аĭбо́ і ни ду́же даўно́ // лиш фа́ĭно памйатаву / ôш говори́ло про ўто ўс'о си^{е}ло́* [УЗГ, 87]; 5) *за тых час'у́ў / коли шче^{и} были колго́зы / йакра́з у с'акыĭ час / йак типи́р / а́ўгуст / ве́ре^{и}се^{и}н / ходи́лис'ме на с'інажа́т'і* [УЗГ, 133].

Змоделювати систему форм переповідності теж можливо лише на основі введених до наукового обігу текстів з різних територій. Розуміння давності та плинності подій і явищ, ролі людини у формуванні етнічної свідомості складають основу досвіду життєдіяльності людини в широкому розумінні слова. У звичайних, здавалося б, вказівках на джерело інформації проектовано шкалу давності, можливості спостережень за розгортанням тексту, перспективи бачення й оцінки мовних і позамовних явищ:

1) ***пе́ред ме́не^{и} бу́ли стар'і л'у́ди^{е}***, *шо* ***каза́ли***, *шо бу́ли туĭ мно́го јеўре́јіў і приĭшли́ служи́ти з ґе́ли* [УГР, 247]; *ў ˈнашому сиˈл'і с'ватˈкуйут' в йідˈно вˈремн'а жиˈжок і жишˈчиха / і* ***говоˈрили*** *ше ˈран'шеĭ* ***ˈл'уде стаˈр'іĭши*** *шо воˈно проˈт'іўнейе* [ГВП, 55];

2) *йак* ***муˈйа баˈбун'а русˈказувала*** *шче // муˈйа баˈбун'а а ˈмала д'іве*ˈ*носто ˈдев'іт' л'іт йак уˈмерла // пірит' вуĭˈнойу* [ГУМ, 39]; *коˈлис'* ***ˈмойі д'іˈдун'о росˈказували*** */ шо ˈцеркви ˈтожи ни ˈбуло* [ГУМ, 374];

3) *то ше коˈлис'* ***росˈказував м'іĭ ˈтато*** */ шо ˈкажут / таˈк'і буˈли ˈл'уди / ˈкаут / шо тут йе прокл'ата ˈд'ĭучинка* [ГУМ, 398];

коли́с’ даўно́ / йак бы°лам шче до́кус д’ітвако́м / т’амл’у / йак ***муї н’а́н’ко росказували*** *ме|н’і йе|дну́ ци то ка́ску / ци леге́нду* [УЗГ, 46]; ***рос|казували |мойі |мама*** *// мі|н’і |мама рос|казували / жы йід|ні г|мерла |д’іўка* [УЗГ, 58];

4) ***розка́зувала*** *ми°н’і* ***одна́ жона́*** */ шо у йіхн’ому си°л’і циганкі́ купи́ли кни́шку* [УЗГ, 112].

Діалектні тексти українських говірок (індивідуальні та неповторні) можуть бути оцінені як матеріал для вивчення комунікативних ситуацій, особливостей синтаксичних конструкцій. Метамовна свідомість діалектоносія, який намагається бути зрозумілим для слухача, може додатково коментувати особливості вживаної лексики чи мовлення загалом, наприклад: *наза́т садиме́ р’і́пу – карто́фл’у*, ***јак с’а ка́же***, *мела́ї* [УГР, 292]; *|шоби |добре їшла і госпо|дарка /* ***йак |кажут*** */ проц в’і|тала на о|чах* (с. Жизномир Бучацького р-ну Тернопільської обл.); *во|ни с’а пове|р|тали с’у|да / бо во|ни з|нали / шо |майут /* ***йак то |кажут*** */ тоїво|во / с|пати ў пе|рин’і / а |йісти би йім |добре| да|вати // н’і|чо во|ни тут |доброго не| ро|били / се|с’і / шо с’а ли°|шили* (с. Стрілківці Борщівського р-ну Тернопільської обл.); *|лист’ачка ки|дати дл’а пахно|ти / шоб йа|кис’ борщ не| чуў |в’ітром / |али шо|би борщ йа|киїс’ та|киї буў / шо|би йе|го з апе|т’ітом по|йісти / шо|би |миску |вилизати /* ***йак тої ка|заў*** *|пал’чики обли|зати* (с. Дерев’яне Кам’янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.); *йак даў|но ходиў Хре|тос по |земли /* ***йак приказовали*** */ і ст|р’іти ў йо|го воўк* [ГУМ, 282].

У великих зв’язних текстах виразно виявляється поділ одиниць за частотою їх вживання в говірковому мовленні не лише окремого реципієнта, а й говірки загалом, наприклад, у волинсько-поліських говірках: *був ку|пол / вс’о йак ни |має |бути // а с|периду бу|ло при…/ ст|роїка дириў|йана // |але |тоже бу|ла |дуже хоро|ше обо|рудована // то так йак і |нашийі |церкви // к|руглиї |купол с хрис|том / вс’о* ***йак ни |майе |бути*** [ГВП, 367]; *|чехи хаз’айу|вали* ***так йак |майе |бути*** *// н’іх|то йіх не зачи|пав // ну / хаз’а|йі |добри бу|ли / о* [ГВП, 523]; *в |церкв’і в’ін слу|ж’іў все* ***йак |майе |бути*** [ГВП, 535]. У говірках Західного Поділля спостерігаємо такі паралелі, що пов’язані з традиційним духовним світосприйняттям: *|мама ста|ралас’а / шо|би ўс’і |д’іти бу|ли ўб|ран’і ў но|вому // ўс’о |шила нам зо*

с|татного / гоу|вала ўс'о // ўби|рала ***так йак |майе |бути / йак Бог прика|заў*** */ бо то ўс'і йшли до |церкви* (с. Завалля Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.); *таї ўже йак ми при|ходили с |паски / йак ўже пос'в'а|тили ў |церкв'і /* ***йак Бог прика|заў*** *// при|ходили до|дому* (с. Завалля Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.).

У розповідях носія південноволинської говірки, наприклад, вигукові фразеологічні одиниці характеризуються економічністю й точністю, надають мовленню колоритності й самобутності. Уміло вжиті у спілкуванні, вони концентрують головну думку, не потребують уточнень і роз'яснень і є частовживаними: *ше і т|ропки виби|вали п|йатами |босими // а |пот'ім п|йати так бо|л'ат' /* ***шо а|ну!*** (с. Стара Гута Новоушицького р-ну Хмельницької обл.); *і |дуже |хури |йідут' запа|ден'ц'і на ба|зар / ви^{е}|зут' / бо з'в'іти ўсе |везли / а ми шо / б'і|дов'і* ***та|к'і шо ну*** (с. Сошне Ізяславського р-ну Хмельницької обл.); *хо|дила с ко|сойу / та|кий буў ко|сар* ***|хот' ку|да!*** (с. Сошне Ізяславського р-ну Хмельницької обл.); *а там йа |вискочи^{е}ла на сво|йу |норму і ўс'о / бо ту|ди йак бу|ло ше пи^{е}ри^{е}|ме голо|ва / то ше дас'т' |копоту* ***та|кого шо!*** (с. Сошне Ізяславського р-ну Хмельницької обл.).

Зазначимо, що вивчення актуалізації фразеологічних одиниць проводилося переважно на матеріалі української літературної мови, за даними масиву діалектних текстів таких досліджень немає. У сучасних діалектних текстах виявляємо фраземи в різних контекстуальних ситуаціях з відтінками смислового та емотивного плану вираження. Особливо цінним є те, що на тлі фразеології розкривається рівень мовної вправності носія говірки, додаткова інформація про поширення та модифікації мовних явищ у просторі й часі, наприклад: *йа ўже так |бойус'а / так ми|н'і* ***л'ак при^{е}|йшоў*** */ з|найе^{и}те* [ГУМ, 284]; *Но то́ди́ мо́йа ма́ти / ца́рство йуї не^{и}бе́сне /* ***набра́лас'а стра́ху*** */ по́сл'е то́го ўже не н'а ду́же не го́їкала* [УЗГ, 24].

На спеціальне вивчення заслуговують фразеологізми-синоніми, їх реальне поширення, інформативна можливість у мікро- та макропросторі: *ко|лис' на Г|вана х|лопц'і* ***ро|били*** *д'іў|кам* ***з|битки*** */ бо та|кий зви|чаї за|веден// зби|ралис'і пе|ред Г|вана ў|вече^{и}р / йшли де йе |д'іўка / б|рали в'ідчи|пали / пси на |хату ви|саджували / ўпи|нали / би с'і см'і|йатис'і хт'іли*

(с. Заставці Монастириського р-ну Тернопільської обл.); *а во|ни ўже йак хо|т'ат та|к'і |**геци зро|бити** / то з|робл'ат та|ким с|пособом // |або пати|чок об'іў|йе |коло кор'ін|ц'а тай там у |зе́мл'у затоў|че або с'ак або так* [ГУМ, 304]; *а х|лопці з|нали / шо діў|ч'ета |перид Анд|рейем |дол'у ў |него пи|тайут і **ро|били з|биткы*** [БГ, 246]; *приси|ла'ла ми|не до |буди надво|рі / шоб я йа **з|биткіў** ни **ро|била*** [БГ, 308]; *май с|тарші л'у|били **б|рати** нас **на з|биткы*** [БГ, 308]; *пото́му маї бу́ла туї вода́ така́ вели́ка, лиш тако́ї **шко́ди не зроби́ла*** [УГР, 193]. Такі різні приклади активного побутування фразем переконують у важливості представлення у збірниках якнайширшого кола тематики, обов'язково із залученням текстів-розповідей (спогадів) про обряди, адже спостерігаємо різне функціональне, значеннєве та інформативне навантаження фразеологічних одиниць.

Перспективними з погляду окреслення просторового поширення фразем та їх компонентів, а саме виявлення ареальних кореляцій, коли територія побутування фраземи та її компонентів збігається повністю або частково, є зіставний аналіз текстів з усіх територій.

Для науковців залишається актуальним розуміння схеми переходу елемента позамовної дійсності у вербальний варіант, який саме досвід і відчуття набувають символічності та можливості відтворюватися в мовленні: *так шо ви|е|шн|ику них|то ни ро|биў / бо то ни |**було ў |моді*** [ГУМ, 313]; *ў нас та|кейі |**моди|і йіх не|майе** б|рат'і / с'іх пуд|пен'куў / ми час|тіш не бе|ремо* [ГУМ, 71]; *н'і / бу|ла |мода та|ка / шо заси|і|пали|і пес|ком / на|воз'іл'і ту|да / ну / |земл'у / в'ер|н'еї / заси|і|пали|і го|р'ішча / от / н'іх|то / не / це **не бу|ло |моди|і** |даже там / шоб г|л'іної |в'іб'ім' так йак точ|ка там чи|і шо не бу|ло* [ГЧЗ, 147]; *ти|пер за|р'ізаў сви|н'у чи ко|рову / ку|пиў |пенс'ійу // ти|пер здо|ров'і |л'уди |пенс'ійу полу|чайут // наї полу|чайут / во|но ме|и|н'і **не| ў |мод'і*** 'байдуже' (с. Лошківці Дунаєвецького р-ну Хмельницької обл.); *н'е / то соў|с'ом дру|ге / то соў|с'ом дру|ге / дру|гого |сорту гр'і|б'і / груз|ди / то та|ке / то н'е йш|ло ў нас у ре|зонт / н'е / н'е / те **н'е йш|ло ў нас у ре|зонт** / а це но ўнас хо|а|до|в'е / це |б'і|е|ли|і гр'іб на |п'ервом х|вонт'е|і* [ГЧЗ, 109].

Очікуваними в збірнику текстів-спогадів про голодомори, звичайно, є фразеологізми, що передають відчуття голоду і слабкості, відсутності їжі взагалі: *те ї |л'уди б'іду|вали |дуже //*

не ˈбуло туˈд'і ˈтоже шо ˈйісти / не ˈбуло шо ˈйісти / ˈл'уди ˈпадали / йак во … / ***йак воˈрони*** // [ХГ, 41]; *а йак цеї ˈбула / ˈБо:же м'ій / м'іˈн'і зроˈбилос' /* ***ў мˈл'іс'т'ўˈпала*** *чи шо / то йа там чут' не ўˈпала ў ˈтому на цˈвинтар'і / ˈБо:же м'ій / н'іˈчо* // [ХГ, 65]; *йак недоˈрод / хаї ˈбуде недоˈрод / то ˈнашо гет' ў буˈтилку хто наˈсипле чи ў гориˈчок йаˈкиї там / то витраˈсали / забиˈрали* ***до капˈйа*** *ўс'о / ўс'о забиˈрали* ***под чисˈту****!* [ХГ, 18].

Записані тексти М.А. Грицака, Т.О. Ястремської про гуцульське вівчарство, звичайно, дають прогнозований матеріал із фразеології традиційного господарювання, а опубліковані розповіді про традиційні родинні обряди Т.М. Тищенко, Н.В.Хібеби та ін. – територія поширення обрядової фразеології.

У текстах-спогадах виявляємо структурно-значеннєві риси фразеологічних одиниць, їх функціональні особливості, семантичну організацію, а особливо – контекстуальні можливості: *уˈже* ***роˈбота*** *на ˈмене* ***ни оˈб'ідиц':а*** // *ˈдоброго ни ˈбачилˈа ниˈчого* [ГПК, 32]; *а йак руˈмини ˈбилисти / хто неˈхт'іў ў'читиси // теˈперки ˈкажут / неˈма на ˈтебе руˈм'іна* (смт Кельменці Кельменецького р-ну Чернівецької обл.) та ін.

Особливо важливе в дослідженні фраземіки відтворення не тільки логічного наголосу, стишення чи підвищення голосу, пауз, вигуків, а й жестів і міміки респондента, що пояснюються ремарками. На сьогодні таку повноту інформації маємо в збірниках, які уклав Г.Л. Аркушин: *а в'ерˈнуўс'а наˈзат /* ***а н'і ˈдома*** */* ***а н'і ˈлома****! / н'іˈма н'іˈчого!* (сміється) [ГП, 109]; *с карˈтопл'і то ˈбардзо ˈдобре // а шче йак окроˈпити йе чим /* ***о!*** */ то* ***ˈбул'ш ниˈчого не тˈреба*** [ГП, 287]; а *йа тиˈпер таˈко каˈж'у / йаґби насказала / йак спиˈвайут'* (сміється) *// ˈали ўже каˈж'у / ў миˈне* ***голоˈва ни… ни раˈботайе*** [ГВП, 275]; *ну / ˈтобто мий шˈваґор / йоˈму ˈтоже д'ів'іˈносто л'іт / ˈале ў ˈн'ого ўже там* (покрутив біля скроні) */* ***вин ниˈчого не скˈл'ейіт'*** [ГВП, 241].

Отже, безсумнівними є цінність діалектних текстів, потреба їх упорядкування для формування текстотеки з усіх територій поширення українських говірок. Говорячи про інформативну достатність текстів зв'язного діалектного мовлення, звертаємо особливу увагу на фразеологію говорів, яка сьогодні найменш вивчена. Досягти такої повноти інформації можливо, на нашу думку, за таких умов: дотримання єдиних, уже апробованих правил транскрипції говіркового мовлення; орієнтація на монологічне мовлення з елементами інтерв'ю та авто-

коментування (особливо важливе при з'ясуванні слів із "затемненою" семантикою); запис максимально інформативних текстів найрізноманітнішої тематики (історії з життя тощо); важливо подати тексти визначеного говору ("ядра") і зразки суміжних говірок з метою підтвердження чи спростування, уточнення наукових висновків. Зауважимо, що задля докладного вивчення говірки, говору чи окремих мовних явищ, треба поєднувати текстові фіксації матеріалу із записами за різноманітними програмами-питальниками. Сучасні технічні можливості сприяють залученню учнів і студентів до записів територіального мовлення, найширшому охопленню говірок, формуванню аудіо- та відеотеки української діалектології.

1. *Говірки* історичної Уманщини і суміжних земель: монографія / [Г.Г. Березовська, І.І. Кривошея, Т.М. Тищенко та ін.]; за ред. Т.М. Тищенко. Умань. 2008.

2. *Гриценко П.Ю.* Текст як простір вияву діалектних явищ // Збірник лінгвістичних праць. Ізмаїл. 2000.

3. *Лесюк М.П.* Мовний світ сучасного галицького села (Ковалівка Коломийського району). Івано-Франківськ. 2008.

4. *Москаленко А.А.* Методичні рекомендації для практичних занять з української діалектології. Одеса. 1965.

5. *Тищенко Т.М.* Східноподільський родильний обряд: лексикографічний і текстовий описи. Умань. 2014.

БГ	*Буковинські* говірки: хрестоматія діалектних текстів / Уклад. Н. Руснак, Н. Гуйванюк, В. Бузинська. Чернівці. 2006.
ГВП	*Аркушин Г.* Голоси з волинського Полісся (Тексти). Луцьк. 2010.
ГП	*Аркушин Г.* Голоси з Підляшшя (Тексти). Луцьк. 2007.
ГПЗН	*Говірки* південно-західного наріччя української мови. Збірник текстів / Упоряд. Н. Глібчук. Львів. 2000.
ГПК	*Говірки* Південної Київщини / Упоряд. Г.І. Мартинова, З.М. Денисенко, Т.В. Щербина. Черкаси. 2008
ГУМ	*Говори* української мови (Збірник текстів) / Відп. ред. Т.В. Назарова. К. 1977.
ГЧЗ	*Говірки* Чорнобильської зони. Тексти / За ред. П. Гриценка. К. 1996.
ЗП	*Західноподільські* та суміжні говірки. Тексти / Уклад. Н.Д. Коваленко (рукопис).
СГГ	*Грицак М.* Скарби гуцульського говору: Росішка (вівчарство у текстах). Львів. 2008.
УГПЗН	*Українські* говірки південно-західного наріччя. Тексти / Упоряд. Н. Глібчук. Львів. 2005.
УГР	*Павлюк М.*, *Робчук І.* Українські говірки Румунії. Едмонтон; Львів; Нью-Йорк; Торонто. 2003.

УЗГ *Українські* закарпатські говірки. Тексти / Упоряд. та примітки: О.Ф. Миголинець, О.Д. Пискач. Ужгород. 2004.

ХГ "*Палає* пам'яті свіча. Вогонь – не згас": Хрестоматія діалектних текстів очевидців Голодоморів / Упоряд. І.В. Гороф'янюк. Вінниця. 2014.

THE DIALECT TEXT LIBRARY CREATING: THE ISSUE OF INFORMATIVE SUFFICIENCY

In the article the numerous possibilities of texts of dialect speech as the multidimensional and all-sufficient source with inexhaustible comprehension for many adjacent sciences are analyzed. On the example of published models of Western Podillian dialects the perspectives of description and evaluation of dialect and common linguistic phenomena are demonstrated. It is proved that authentic spontaneous texts of dialect language have all specific features, they are related with the oral form of expression and they also define the level of speaker's language competence and realizing of his existence in time and space.